№ 121 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 23 **1890** ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 23 № 121

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից)։

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով։

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ռուսաց փողի կուրսը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մեր երիտասարդները. Ժողովրդական աշըղների հրատարակութիւնները. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Լրտեսների պատիժ. Արտաքին լուրեր.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Շերամապահական խրատներ.

ՌՈՒՍԱՑ ՓՈՂԻ ԿՈՒՐՍԸ

Ինչպէս յայտնի է, քանի մի ամիս է արդէն, որ ռուսաց թղթադրամի կուրսը հետզհետէ բարձրանում էր և հասաւ իր գագաթնակէտին։ Ռուսաց 100 րուբլին, որն անցեալ տարին արժէր ընդամէնը 250 ֆրանկ, այս տարի հասաւ գրեթէ 330 ֆրանկի։ Այժմ թէև կուրսը սկսեց նորից փոքր առ փոքր ընկնել, բայց դարձեալ սովորականից դուրս բարձր է կանգնած ռուսաց թղթադրամ րուբլին։

Սակայն թղթադրամ րուբլու այդքան բարձրանալու հետևանքն ի՞նչ եղաւ։

Քանի որ կուրսի բարձրանալը արդիւնք չէր ժողովրդի յաջորդական և հետզհետէ հարստանալուն և ամբողջ երկրի արդիւնաբերութեան աւելանալուն, կուրսի բարձրանալու հետևանքն այն եղաւ, որ օտար ապրանքների Ռուսաստան ներմուծելը աւելի ձեռնտու դառնալով, այդ ներմուծումը մի անգամից աւելացաւ, իսկ Ռուսաստանի ներքին արդիւնաբերութիւնների արտահանելը զգալի կերպով պակասեց։ Րուբլին բարձրանալով հացահատիկների գինը կիսով չափ ընկաւ, անդնահատվեցան և երկրի ներսում արդիւնաբերված ապրանքները.... Արտահանութիւնը գրեթէ կատարելապէս կանգ առնելով երկրի երկաթուղիները ստիպված եղան սահմանափակել իրանց գործունէութիւնը և նշանաւոր վնասներ կրեցին։ Արդիւնաբերութեան գործունէութեան խափանելը՝ առաջ բերեց տասնեակ գործերի մէջ և ահա թէ ներքին Ռուսաստանում, թէ Օդեսայում, թէ մեզ մօտ Բաթումում, և Բագուի մէջ,—մինը միւսի ետևից սկսեցին սնանկութիւններ առաջ գալ։

Րուբլին իր բարձրութեան գագաթնակէտին հասած լինելով, երկրի ներքին արդիւնաբերութեան անկման և արդիւնքների անգնահատման հիման վրա առաջ եկած սընանկութիւնների և նիւթական կրիզիսի պատճառով՝ սկսում է նորից հետզհետէ իջնել և յայտնի չէ դեռ ևս մինչև ո՞ր աստիճան կիջնի։ Իսկ երբ րուբլին նորից կիջնի իր առաջվայ գնին,—դժուար կը լինի գուշակել՝ թէ երբ նորից կը բարձրանայ։

Ամեն երկրում թղթադրամը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ պետութեան վէկսէլները։ Ինչպէս մասնաւոր մարդու տուած վէկսէլներն այն ժամանակ միայն իրանց իսկական գինն ունեն, երբ տուած վէկսէլների գումարը համապատասխանում է մարդու իսկական կարողութեան, կամ գումարին վճարվող տարեկան տոկոսները ծածկվում են մարդու տարեկան եկամուտով, այդպէս և պետական թղթադրամի արժէքը պէտք է համապատասխանի ժողովրդի իսկական հարստութեան։

Վերջին տարիները մեր պետական գանձարանը հարստացաւ, որովհետև հովանաւորող սիստէմի շնորհով աւելացաւ արտահանութիւնը, իսկ նոր ամեն տեսակ հարկերի շնորհով շօշափելի կերպով աւելացաւ բիւդժէտի եկամուտը։ Ուրեմն տարեկան եկամուտի պատճառով աւելացաւ կրեդիտը, ուրեմն և բարձրացաւ ներքին հարստութիւնը ներկայանող թղթադրամի, պետական վէկսէլի կուրսը։

Բայց հէնց որ բարձրացաւ րուբլու կուրսը, այսինքն թղթադրամը գրեթէ հաւասարվեց ոսկու հետ, անմիջապէս աւելի ձեռնտու եղաւ օտար ապրանքների դէպի Ռուսաստան ներմուծելը։ Եւ ահա այդ ներմուծման հոսանքի առջև, երկրի ներքին արդիւնաբերական ոյժը և արտահանութեան ոյժը, չը կարողանալով մրցել ներմուծվող օտար ապրանքների այդ հոսանքի դէմ,—սկսեց տատանվել, կորցնել իր հաւասարակշռութիւնը, սկսեց ընկճվել, երկրի ներքին արդիւնաբերութիւններն ու նոյն իսկ բնական բերքերը սկսեցին գնի մէջ ընկնել և վերջապէս առաջ եկան՝ գործերի դադարումներն ու արդիւնաբերողների սնանկութիւնները։

Հետևանքն այն եղաւ, որ հազիւ բարձրացած՝ րուբլու կուրսը նորից սկսում է ընկնել։ Ցանկալի է որ կուրսի անկումը այլ ևս չը շարունակվի, այլ թղթադրամ րուբլին կանգնի վերջապէս մի յայտնի բարձրութեան վրա, որը և կը ներկայացնի երկրի արդիւնաբերական ոյժի, երկրի հարստութեան, պետութեան տարեկան եկամուտի իսկական արժէքը։

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԵՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ

Մի 30 տարի առաջ մեր մէջ հաղուագիւտ երևոյթ էին համարվում մտաւոր զարգացումն ունեցող երիտասարդները։ Իսկ այժմ բազմաթիւ են փոքր ի շատէ մտաւոր զարգացումն ունեցողները։ Սա ուրախալի երևոյթ է։ Բայց սրա հետ միաժամանակ նկատվում է մի սաստիկ տխրալի երևոյթ։

Մի ժամանակ մեր երիտասարդութեան մէջ կր էին առողջ, ուժեղ և գեղեցկադէմ անձնաւորութիւններ։ Եւ առհասարակ՝ թոյլ, հիւանդոտ կամ որ և է օրգանական թերութիւն ունեցողները հաղուագիւտ էին։ Իսկ այժմ...

Այժմ զարհուրելի տեսարան է ներկայացնում մեր երիտասարդութիւնը... Մտէք մեր գաւառական քաղաքները և ուշադրութիւն դարձրէք բոլոր դասակարգերի երիտասարդութեան վրա։ Իւրաքանչիւր քայլափոխում ձեզ ներկայանում են տկար, գունատ ու թառամած անձնաւորութիւններ։ Կամ թէ՝ մէկի աչքերն են վնասված, միւսի ատամները են բթացած, երրորդը ոտքերի հիւանդութիւն ունի, չորրորդը այս ու այն ախտով է վարակված...

Ֆիզիկականի համեմատ էլ սրանց բնաւորութիւնն է։ Վախկոտութիւն, յուսահատութիւն..— ահա սրանց յատկութիւնները։

Ի՞նչ է այդ տխրալի երևոյթի պատճառը։

Խնդրին արտաքուստ նայելով կարելի է հանգել այն եզրակացութեան, թէ մեր երիտասարդութեան ֆիզիկական յետադիմութեան պատճառը մտաւոր առաջադիմութիւնն է, քանի որ յիշեալ երկու երևոյթները միաժամանակ են ներկայանում մեզ։ Բայց այդպիսի եզրակացութիւնը չարաչար սխալ է։

Երիտասարդութիւնը Գերմանիայում մտաւորապէս անհամեմատ բարձր է կանգնած, քան հայերի մէջ։ Բայց գերմանական երիտասարդութիւնը որքան թարմ, առողջ, ուժեղ ու զուարթ է ներկայանում մեր առջև։ Ուրեմն մտաւոր զարգացումն կարող է տեղի ունենալ ֆիզիկական առողջութեան հետ միասին։

Գուցէ ուրեմն հարաւային կլիման է մեր նոր սերունդի տկարութեան պատճառը։ Բայց ինչո՞վ բացատրել մեզ հետ ապրող թուրք ու մալական երիտասարդների առողջակազմութիւնը։ Եւ չէ՞ որ նոյն հարաւային կլիման միշտ եղել է։

Մեր կարծիքով վերոյիշեալ տխրալի երևոյթի պատճառը այն է, որ մեր ժամանակակից կեանքի մէջ նոր սխալ սկզբունքներ են մտած, որոնց գլխաւորները կը յիշենք։

1) Ամուսնութեան անկանոնութիւնը։ Մեր մէջ 12—14 տարեկան աղջիկներին մարդու տալը սովորական երևոյթ է, իսկ 20 տարեկան օրիորդը համարվում է արդէն «տանը մնացած»։ Միւս կողմից երիտասարդները այն ժամանակ են ամուսնանում, երբ արդէն «կեանքից համարեա կշտացած են»։ Այդպիսի ամուսնութիւնից առաջանում են թոյլ ու հիւանդոտ երեխաներ, որոնք դեղերի օգնութեամբ ապրելու իրաւունք են ստանում և շարունակում են իրանց թշուառ կեանքը։

2) Տնային դաստիարակութեան ազդեցութիւնը։ Մեզանում 10 տարեկան երեխաներն արդէն գաղափար ունեն սեռական զգացմունքի մասին։ Շատ անգամ 13 տարեկան պատանիների երեսին մօրուք է սկսում բուսնել, մինչդեռ գերմանացոց մէջ դեռ 20 տարեկան երիտասարդը թարմ, մանկական երես ունի։ Մեր ծնողները կամ ազգականները չեն զգուշանում երեխաների մօտ... Նրանք երեխայի ներկայութեամբ իրանց խօսակցութիւններով, նոյն իսկ գործողութիւններով շարժում են երեխայի հետաքրքրութիւնը և վաղաժամ հասկացնում են նրան, թէ «մածունի մէջ մաղ կայ»։

3) Դպրոցի ազդեցութիւնը։ Անհերքելի ճշմարտութիւն է, որ վատ կազմակերպված դպրոցը վնասում է ֆիզիկական զարգացմանը։ Իսկ մեր դպրոցները գոնէ մինչև այժմ, լաւ կազմակերպութիւն չեն ունեցած։ Այդ պարզ իրողութիւնը ընդունելու համար փիլիսոփայութիւններ հարկաւոր չեն։ Բաւական է յիշել, որ մեր դպրոցը չունի դաստիարակներ։ Մեր ուսուցիչների մէջ շատ կան կիսակիրթ ու թերուս անձնաւորութիւններ, որոնք ազատ չեն ժամանակակից երիտասարդութեան ֆիզիկական և բնաւորական թերութիւններից։ Նրանց տխուր, պէսսիմիստական նայուածքն արդէն զարհուրեցնում է հայ մանկան։

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՇԵՐԱՄԱՊԱՀԱԿԱՆ ԽՐԱՏՆԵՐ

Լաւ սերմ ունենալուց յետոյ պէտք է լաւ էլ պահպանել։

Մեր ամենաչքնաղ ցանկութիւններից մէկն է, որ շերամապահական արդիւնաբերութիւնը զարգանայ մեր երկրում։ Բայց որպէս զի շերամապահութիւնը զարգանայ, հարկաւոր է նախ՝ լաւ սերմ և ապա իմանալ պահպանել շերամներին։ Բոլորս էլ գիտենք, որ լաւ խնձորները՝ լաւ կաղմերներից և նիւթերից միայն կարելի է պատրաստել, բայց միւս կողմից եթէ լաւ մթերքը հմուտ վարպետի ձեռքով չանցնի, երբեք լաւ բան չի ստացվի։ Այդ է պատճառը, որ մենք վճռել ենք կազմել այս համառօտ «Շերամապահական խրատները», որպէս զի մեր շերամապահները առաջ սերմ ունենալուց յետոյ միջոց ունենան կատարելագործված ձևերով պահել իրանց շերամներին։ Առանձնապէս հրաւիրում ենք մեր շերամապահների ուշադրութիւնը մեր այս «խրատների» վրա։

Ա.

1) Ս ե ր մ ի պ ա հ պ ա ն ե լ ը։

Լաւ սերմ ձեռք բերելուց յետոյ, պէտք է նրան այնպէս պահել, որ մինչև սերմ բաց անելու ժամանակը չը փչանայ։ Դրա համար սերմը պէտք է պահել չոր և ցուրտ սենեակում։ Նրա մօտ պիտի պահել մի ջերմաչափ (термометръ), որը ցոյց է տալիս սենեակի ցրտութեան և տաքութեան աստիճանները։

Պէտք է աշխատել, որ սերմի սենեակի տաքութեան աստիճանը լինի ջերմաչափի վրա 0 կամ մի 2 աստիճան ցածր։

Տաք եղանակ անելիս այդ սենեակի դռները և լուսամուտները պինդ պէտք է փակել, իսկ եթէ ցուրտ եղանակ է, պէտք է ընդհակառակը լուսամուտները մի երկու ժամ բաց թողնել։ Գիշերները միշտ լուսամուտները պէտք է փակած լինեն։

Այն սենեակում, որտեղ սերմն է կախ արած, երբեք վառարան չը պէտք է վառել, որովհետև սերմի մէջ գտնված փոքրիկ որդը կը սկսի զարգանալ և ապա նորից ցրտի ենթարկվելով կը փչանայ։ Մանաւանդ խիստ զգուշութիւն պէտք է բանեցնել գարնան տաք եղանակներն սկսելիս։ Դա վատ սերմի համար ամենավտանգաւոր ժամանակամիջոցն է։

Վատ պահած սերմի գոյնն աւելի գորշ կանաչագոյն է դառնում և այդ սերմերը շերամներ տալիս իսկոյն ջոկվում են լաւ պահած սերմերից։ Լաւ պահած սերմերից շերամները արագ կերպով դուրս են գալիս և 3 օրում վերջանում, իսկ վատ պահած սերմինը՝ ընդհակառակն շատ դանդաղ է կատարվում։

2) Ս ե ր մ ի բ ա ց ա ն ե լ ը։

Սերմերը պէտք է սկսել բաց անել այն ժամանակ, որ առաջին շերամները յայտնվելիս թթենու տերևները 3—4 օրական լինեն։

Սերմը բաց անելու համար պէտք է սառը սենեակից բերել տաք սենեակ և մի երկու օր սպասել։ Ապա դնել մի ափսէի մէջ, բարակ շերտով փռել և կամ չորի վրա ու սենեակի աստիճանը 2 աստիճան բարձրացնել։ Երկու օր այդպէս պահել և էլի երկու աստիճան բարձրացնել։ Այդպէս պէտք է վարվել յաջորդ օրերում, մինչև որ առաջին շերամները յայտնվեն։ Այդ միջոցին էլի 2 աստիճան պիտի բարձրացնել և այդպէս պահել։ Եթէ սերմը քիչ է, պէտք է դնել տան ամենատաք անկիւնը, վրան կործել մի փոքրիկ տափակ զամբիւղ (սալա) և վերևից տաք շորեր գցել։

Կրկնում ենք, որ սերմը պիտի բաց անել այն ժամանակ, որ առաջին շերամները դուրս գալիս թթենու տերևները 3—4 օրական լինեն։ Եթէ շուտ բացվեն, կարող են կերակուր չը լինելու պատճառով փչանալ, իսկ եթէ ուշ բացվեն, տերևները կոշտացած կը լինեն։

Շատերը սերմը կապում են մի որ և է չորի անկիւնում և դնում են ծոցները. մենք խորհուրդ ենք տալիս մեր յարգելի շերամապահներին այդ սովորութիւնից ձեռք վերցնել, որովհետև սերմը փչանում է, վատառողջ է դառնում։

3) Ն ո ր դ ո ւ ր ս ե կ ա ծ շ ե ր ա մ ն ե ր ի ն հ ա ւ ա ք ե լ ը։

Առաջին շերամները երևալուն պէս, պէտք է սերմի երեսին փռել մի մեծ ծակեր ունեցող տիւլի (տիւլի, լաչակի կտոր). իսկ դրա վրա պէտք է շաղ տալ տերևներ և կամ նուրբ շուեր։

Երբ բաւականաչափ որդներ կը լինեն տերևների վրա, պէտք է տերևները և կամ շուերը զգուշութեամբ տեղափոխել, յետոյ նորից տերև շաղ տալ և վարվել նոյն ձևով։

Մեզանից սերմ գնողները այլ ևս տիւլի կարիք չունեն, որովհետև այն թանձիմնապատ շրջանակները, որոնց մէջ ուղարկում ենք մեր սերմը, մի կողմից թանձիփի տակից ունեն տիւլ։ Այդ արել ենք շերամապահի գործը հեշտացնելու համար։ Ահա թէ ինչպէս պէտք է բանեցնել մեր շրջանակները։ Շրջանակի մի երեսին կպցրած է մեր սերմատան նշանը (եարլիկը)։ Այդ երեսին ձեռք չը պիտի տալ, այլ պէտք է շուռ տալ միւս երեսը և զգուշութեամբ կտրել թանձիփը, այնպէս որ տակի տիւլին կպած մնայ շրջանակին։ Դրանից յետոյ շրջանակը ձեռքի մէջ այնպէս պիտի շարժել, որ սերմը հաւասարապէս փռվի։ Տերևները պէտք է գցել տիւլի վրա։

Տիւլի գործածութիւնն անհրաժեշտ է, որովհետև փոքրիկ շերամը ձուից դուրս գալուս թաց է լինում և դրա համար էլ նրա մարմնին կպչում

Մենք մանկավարժներ դեռ քիչ ունենք և դաստիարակներ. սա ճշմարտութիւն է, թէև շատ դառն: Վատ կազմակերպված դպրոցը կարող է միայն չօչափելի վնասներ առաջացնել: Արխիմեդէսը կարծում էր թէ լաւ մեքենաների միջոցով կարելի է երկրագունդը պարանել, իսկ մենք կարծում ենք թէ վատ դպրոցների միջոցով կարելի է մարդկութիւնը գլորել անդունդի մէջ: Բայց չը հեռանանք խնդրից:

4) Սխալ ինքնակրթութիւնը: Մեր դաւառական երիտասարդութիւնը կամենում է ինքնակրթվել: «ինքնակրթութիւն» բառը սովորական է դարձած: Ուրախալի երևոյթ..: Բայց հարցն այն է, թէ ինչպէս է ինքնակրթվում մեր երիտասարդը: Ինքնակրթութիւնը մի զէնք է, որով կարելի է մի յաղթանակ տանել, բայց և կարելի է ինքնասպանութիւն գործել: Օրինակ, ամենքն էլ պարապվում են ընթերցանութեամբ, բայց խնդիրն այն է, թէ ինչ են կարդում և մանաւանդ թէ ինչպէս են կարդում: Թողնելով մեր երիտասարդութեան ինքնակրթութեան մասին խօսելը ուրիշ անգամի, այստեղ կը նկատենք միայն, որ անկանոն ընթերցանութիւնը մեր մէջ ոչ միայն մտաւորին վնասում է (գլուխը խառն է դարձնում), բայց և զանազան ֆիզիքական վնասներ է առաջացնում (օրինակ, աչքերի տկարութիւն):

5) Վերջապէս մեր այժմեան երիտասարդութեան ապրուստը (զուարճութիւնները, ձգտումները...) Կար ժամանակ երբ երիտասարդը դէպի բնութիւնը մեծ սէր ունէր, որը արտայայտվում է ըզբօսանքի, որսորդութեան, ձի հեծնելու, սարերի գագաթները բարձրանալու և սրանց նման զբօսանքների մէջ: Իսկ այժմ սրանք բոլորը անհետանալու վրա են, տեղի տալով կաֆէներին, գարեջրատներին և համանման հիմնարկութիւններին... Մի ժամանակ ձմերային ցրտերը, ձիւնի կոյտերը առանձին զուարճութիւնների աղբիւրներ էին կազմում, իսկ այժմ ձիւնը գալուց երիտասարդը չէ հեռանում վառարանից: Ողորմելի երիտասարդութիւն...

Որքան էլ դառն լինեն մեր յիշած համգամանքները, բայց և այնպէս օգտակար է նրանց վրա ուշադրութիւն դարձնելը: «Ֆրանսիան ուժեղ է, որովհետև սովորութիւն ունի ինքնաքննադատութեամբ զբաղվել», ասում էր Գամբէտտան:

Ս. Թ.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՇՂԵՐԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—

Վերջին տարիներս լոյս տեսած ժողովրդական աշղների հրատարակութիւնները, որոնք են՝ «Աշըղ Ղարիբ», «Ամրահ և Սալվի» և այլ ուրիշ պատմութիւնները, որոնց գրի են առել կամ փոխադրել են տաճկերէնից մեր հայ աշղները,— այդ հրատարակութիւնները, ինչպէս տեսնում ենք, հետզհետէ մեծ ընդունելութիւն են գտնում գիւղական ժողովրդի մէջ և ամենայն աջողութեամբ կարդացվում են նոյն գիւղական գրագէտ հասարակութեան շրջաններում: Որովհետև գիւղական ամբոխը մասամբ ծանօթ լինելով այդպիսի ժողովրդական պատմական գրքերի բովանդակութեան հետ և տարիներից ի վեր լսած լինելով (թէև թրքական լեզուով) այդ պատմութիւնները, որոնք միշտ յիշատակվում են գիւղական ամբոխի յիշողութիւններում,—այդ պատճառով գրագէտ հայ գիւղացին տպագրված տեսնելով այդպիսի պատմութիւնները հայերէն լեզուով, աշխատում է մի կ ե ր պ ո վ ձեռք բերել և հետաքրքրութեամբ կարդալ:

Կարդալով հայերէն լեզուով լոյս ընծայված այդ պատմութիւնները իրանց սրտաշարժ երգերով, գիւղական ժողովուրդը զգում է քաղցր տպաւորութիւն և մեծ հրճուանքով սկսում է գովաբանել շնորհալի հայ աշղների աշխատութիւնները, այն աշղների, որոնք իրանց նուագարանների ներդաշնակութեամբ և իրանց կրակոտ երգերի ազդեցութեամբ՝ գեղեցիկ տպաւորութիւն են գործում գիւղական ամբոխի մտաւոր զարգացման վրա:

Հայ աշըղը, որը, բացի այն որ կենդանի կերպով պատկերացնում է այդպիսի աւանդական պատմութեան հերոսներին և հերոսուհիներին գիւղական ժողովրդի առաջ իր քաղցրաձայն երգերի հետ միասին,—հայ աշըղը ձգտում է նոյն պատմութիւնը ներկայացնել հասարակութեանը և գրաւոր աշխատութիւններով, գիւղական ամբոխին ընթերցանութեան համար պիտանի գրքեր մատակարարելով:

Այդ գրական աշխատանքը միանգամայն գովելի է:

Գիւղական ժողովուրդը շատ է փափագում կարդալու այդպիսի պատմական նշանակութիւն ունեցող ժողովրդական գրքերը և գրեթէ մեծ համակրութեամբ է վերաբերվում դէպի ժողովրդական աշղների այդ հրատարակութիւնները. բայց ցաւելով պէտք է խոստովանել, որ գիւղական, նոյն իսկ գրագէտ ժողովուրդը, որը փոքր ի շատէ սէր է տածում ընթերցանութեամբ պարապելու համար,—միջոց չունի գնելու այդ գրքերը և, բնականաբար, նա գիրք գնելու մտքից շատ հեռու է:

Որպէս զի կարելի լինի գիւղական հասարակութեանը աւելի լաւ ծանօթացնել ժողովրդական ընթերցանութեան համար լոյս տեսած զանազան գրքերի հետ, որոնք մեծ կապ ունեն գիւղական ժողովրդի պատմական և ժամանակակից կեանքի հետ,—պէտք է այդ կարելիութիւնը սպասել հիմնված և հիմնելի գաւառական, այն է ժողովրդական էժանագին գրադարան-ընթերցարաններից, որոնց հիմնարկութիւնը գիւղական կենտրոններում զգալի կարևորութիւն պէտք է համարել՝ գիւղական հասարակութեան մտաւոր զարգացման համար: Բայց տարաբաղդաբար մեզանում այդ գրադարան-ընթերցարանների թիւը այնքան աննշան է, որ մատներով կարելի է համարել:

Նպատակ չունենալով աւելի մանրամասն խօսել գիւղական գրադարանների անհրաժեշտութեան մասին, մենք մեր խօսքը կը վերջացնենք նրանով, որ ժողովրդական ընթերցանութեան համար նոր լոյս տեսնող այլ և այլ գրքերը, մանաւանդ հայ աշղների հրատարակութիւնները, ցանկալի էր, որ աւելի էժան գներով ծախվէին կամ գնահատվէին: Այդպիսով գոնէ գիւղական ընթերցող դասակարգը միջոց կունենար ձեռք բերելու՝ կարդալու համար նորանոր մտքեր պարունակող գրքեր, որոնցով գուցէ ընդլայնէր նրա մտաւոր հորիզոնը:

Գիրքը էժան գնահատելով հայ հրատարակիչը ոչ միայն չի վնասվի իր այդ ձեռնարկութիւնից, այլ և առիթ կը տայ իր գրքի աւելի թեւով տարածվելուն և նրա աջողութեամբ վաճառվելուն, նոյն իսկ գիւղական գրագէտ ժողովրդի մէջ:

Գ. Ս.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Մեզ գրում են ԵՐԵՒԱՆԻՑ թէ այդ քաղաքի հասարակութիւնը այն աստիճան հաւանեց մեր երգչուհի օրիորդ Գանժեանի ձայնը, որ խնդրեց օրիորդին երկրորդ կօնցերտ տալ կլուբի դահլիճում: Առաջին կօնցերտը, ինչպէս յայտնի է, կայացաւ կիրակի, 14-ին հոկտեմբերի, իսկ երկրորդը պէտք է կայանար հինգշաբթի, հոկտեմբերի 18-ին:

—

Մեր երկիրը սկսում են աւելի և աւելի յաճախել օտարները. գուցէ ոչ մի ժամանակ ԹԻՖԼԻՍ քաղաքը այդ աստիճան լի չէ եղել օտար հիւրերով, որքան այս րոպէիս: Ասում են որ քաղաքիս բոլոր հիւրանոցները լի են օտարներով:

—

Այս օրերս պ. Ֆիցջերալդ, անգլիական լրագիրների թղթակիցը, հասնելով Թիֆլիս, մնաց մի քանի օր մեր քաղաքում և ապա այստեղից ուղևորվեց դէպի Եւրոպա:

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են հետևեալը, «Այս օրերս կայացաւ տեղիս դումայում մի տարօրինակ վճիռ: Քաղաքումս կայ մի բաւական ընդարձակ քաղաքապատկան գետին, որը տարիներից ի վեր անմշակ էր մնացել: Ցանկարծ մի պարոն առաջարկում է դումային վերցնել այդ գետինը յայտնի պայմաններով, վճարելով քաղաքին տարուց տարի մի որոշ, թէև չնչին գումար և ապա, քանի մի տարուց յետոյ, իրաւունք ունենալով սեփականելու այդ գետինը: Դուման փոխանակ աճուրդ նշանակելու և ուրիշ ցանկացողներին հրաւիրելու, որոնք քաղաքի օգտին գուցէ աւելի ձեռնտու պայմաններ կառաջարկէին, անմիջապէս վճռում է տալ գետինը վերոյիշեալ անձին, առանց որ և է մրցութիւն նշանակելու: Մեր կարծիքով քաղաքապատկան հողերը մասնաւոր անձի սեփականութիւնը չեն, որ քաղաքագլուխը կամ ձայնաւորները կարող լինէին առանց աճուրդ նշանակելու և մրցողներին հրաւիրելու՝ այս կամ այն լաւ ծանօթին տալ ի բարի վայելումն»:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ Պետերբուրգի կայսերական աշխարհագրական ռուսաց ընկերութեան առաջիկայ նիստերից մինում ցոյց կը տրվի կովկասեան և անդրկովկասեան տ ի պ ե ր ի և կեանքի պ ա տ կ ե ր ն ե ր ի մի ալբոմ, որը բերել է իր հետ արուեստագէտ և ազգագրագէտ-կին՝ տիկին Լազովսկի, Կովկասում, Անդրկովկասում և Հայաստանում իր նախորդ արած ճանապարհորդութիւնից:

—

Շաբաթ օր, հոկտեմբերի 20-ին, ԹԻՖԼԻՍ թատրոնում կայացաւ ռուս յայտնի երաժիշտ-հեղինակ Չայկօվսկու հեղինակութիւններից բաղկացած սիմֆօնիական կօնցերտը: Ինքն հեղինակ ղեկավարում էր օրկէստրը: Հասարակութիւն ոգևորված ցոյցեր արեց Չայկօվսկուն: Թատրոնը լի էր:

—

Չորեքշաբթի, հոկտեմբերի 24-ին լինելու է Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում 6 տարեկան պիանիստ Կօչալսկու երկրորդ կօնցէրտը:

—

Ցօգուտ հայ աղջիկ Լիզա Սօմխեանի, որը չքաւորութեան պատճառով վտանգի մէջ էր գտնվում մահմէտականութիւնն ընդունելու, ստացանք բժշկապետ Ց. Գասպարեանցից 50 րուբլի:

—

ԲԱԹՈՒՄԻՑ գրում են «Каспій» լրագրին, որ Մութաֆեան և Մէլքոնեան նաւթագործները դադարեցրին իրանց վճարումները: Լսվում է, որ պարտների պարտքը հասնում է 300 հազար րուբլու գումարի: Օդէսայի Շպօլեանսկի առևտրական տանը նրանք պարտ են 18 հազար րուբլի, Վօլօխովին, Խերսոնում՝ 40 հազար և շատ ուրիշներին: Գլխաւոր պարտատէրը Բէստելվէյմէրն է Լօնդօնում:

—

«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է, որ հայոց պարբերական հրատարակութիւնների թիւը ամբողջ աշխարհում հասնում է 34-ի: Ամենից շատ լրագիրներ հրատարակվում են Թիւրքիայում, ապա Ռուսաստանում: Աւստրիայում, Իտալիայում, Ֆրանսիայում և Ամերիկայում մի-մի հատ հայոց պարբերական հրատարակութիւն է լոյս տեսնում: Լօնդօնում երեք հատ հայոց լրագիր է հրատարակվում: Թիւրքիայում լոյս են տեսնում 19 հայոց պարբերական հրատարակութիւններ, որոնցից 18 հատ Կ. Պօլսում, իսկ 1 հատ Զմիւռնիայում: Ռուսաստանում 9 հատ հայոց պարբերական հրատարակութիւններ են լոյս տեսնում, որոնցից 1 հատ Էջմիածնում, 1 հատ Պետերբուրգում, 1 հատ Մոսկվայում և 6 հատ Թիֆլիսում, որը համարվում է ռուսահայերի մտաւոր կեանքի կենտրոն:

—

Թիֆլիսի քաղաքային թատրօնում շարունակվում են Մէյէրբէրի «Մարգարէ» (Пророкъ) օպերայի կրկնութիւնները: Ցովհաննի դերը կը կա-

---

են մի կամ մի քանի ձուեր: Այդ ձուերը փոքրիկ չերամի հետ կը բարձրանան չուերի վրա և այնտեղից կը գնան այնտեղ, որտեղ չերամների ընդհանուր պահելու տեղն է: Այդ ձուերը կարող են բացվել յաջորդ օրը և կամ դեռ աւելի ուշ. կառաջանայ անհաւասարութիւն հասակի մէջ, որը շատ վնասակար է:

Տիւլի միջոցով անցնելիս չերամին կպած սերմերը հետը չեն բարձրանում, այլ մնում են տիւլի տակ:

Ամեն մի անգամ հաւաքած չերամներին առանձին պէտք է պահել, նոյնպէս և ամեն մի տեսակինը:

4) Շ ե ր ա մ ա տ ո ւ ն:

Պէտք է մեծ զգուշութեամբ ընտրել այն սենեակները, որտեղ պիտի չերամները կերակրվեն և մեծանան: Այդ սենեակները, որոնց տալիս ենք չերամատուն անունը՝ պէտք է հեռու լինեն փոշիից (թօզից), հետևապէս քաղաքի կենտրոնում և կամ գիւղի ընդհանուր ճանապարհի վրա չը պէտք է լինեն: Լաւ կը լինի, եթէ այդ սենեակները լինեն այգում: Շերամատունը պէտք է լինի մաքուր և չոր, օդափոխութեան համար յարմար, բարձր սենեակներով: Ամեն մի սենեակ պիտի ունենայ մի վառարան և մի երթիկ:

5) Շ ե ր ա մ ա տ ո ւ ն մ ա ք ր ե լ ը և ծ ծ ո ւ մ բ ծ խ ե լ ը:

Գործ սկսելուց մի քանի օր առաջ պէտք է չերամատունը մաքրել. յատակը, առաստաղը սրբել, պատերի փոշին վեր անել, ապա ծծումբ (քուքուրդ) ծխել: Քուքուրդը ծխում են այն նպատակով, որ հիւանդոտ սերմերը ոչնչանան:

Ծծումբ ծխելու համար նախ և առաջ պէտք է սենեակի բոլոր ծակուծուկերը և լուսամուտները փակել: Վերցնել մի բահ, կամ մի այլ լայն ու տափակ երկաթի կտոր, երկաթը լաւ տաքացնել մինչև կարմրի, և ապա տանել չերամատուն, դնել մի չոր տեղ և վրան լցնել փոշիացած ծծումբ, որի հետ մի քիչ բորա են խառնում, որպէս զի ծծումբը հեշտ վառվի: Ծծումբը երկաթի վրա ածելուն պէս պէտք է սենեակից դուրս գալ: Միջակ և մեծ սենեակների համար պէտք է ծխել 2—5 ֆունտ: Ծծումբ ծխելն անհրաժեշտ է մանաւանդ այն ժամանակ, երբ նոյն սենեակներում չերամ են պահել և հիւանդութեան դէպքեր են եղել:

6) Բ ա ղ մ ա յ ա ր կ ա ն ի:

Շերամատունը լաւ մաքրելուց յետոյ պէտք է ներս տանել տախտերը, որոնց վրա պիտի չերամները պահվեն: Բայց որպէս զի ամբողջ սենեակը չը յատկացվի անհամեմատ քիչ չերամների համար, պէտք է չերամապահներն աշխատեն գործածել բազմյարկանիներ: Պէտք է սենեակի մէջ գոնէ երկու տակ պահել: Դրա համար կարող են սենեակի մէջ սիւներ ցցել և նրանց վրա երկտակ երկար ձողերով բաժանմունքներ կազմել: Տերևների վրա հաւաքած ձուից նոր դուրս եկած չերամներին պէտք է տանել չերամատուն և տեղաւորել բազմյարկանիների վրա:

7) Շ ե ր ա մ ն ե ր ի մ ե ծ ա ն ա լ ը և ն ր ա ն ց կ ե ր ա կ ր ե լ ը:

Ձուից նոր դուրս եկած չերամը շատ փոքր է և նման է մրջիւնի: Փոքրիկ չերամը իսկոյն բարձրանում է նրա մօտ գտնված թթենու տերևի վրա և սկսում է ծծել տերևի կանաչ հիւթը: Նրանք արագ կերպով սկսում են մեծանալ: Քանի չերամները փոքր են, պէտք է չուտ չուտ տերև տալ, բայց քիչ քիչ: Տերևը անմիջապէս քաղելուց յետոյ չէ կարելի տալ չերամներին, մանաւանդ եթէ շաղ (ցօղ) դրած է, թաց է:

Այդպիսի տերևը պէտք է մի չուաք տեղը փռել բարակ չերտով, որ երեսի ջրային մասերը գոլորշիանան ու տերևը մի քիչ զալարի: Դրանից յետոյ պէտք է տերևը մանր կտորել, առանց ձեռքի մէջ տրորելու ու ապա շաղ տալ բարակ չերտով չերամների վրա: Ասացինք տերևը պէտք է կտորել, որովհետև եթէ ամբողջ տերևներ ձգենք չերամների վրա, նրանք չորանալով կուչ կը գան և իրանց ծալքերի մէջ կը բանտարկեն խեղճ փոքրիկ կենդանիներին, որտեղից նրանք այլ ևս չեն կարող դուրս գալ: Սկզբում օրը 5—6 անգամ պէտք է կերակրել: Շերամատանը նոյնպէս մի ջերմաչափ պէտք է պահել և պէտք է աշխատել, որ միշտ տաքութիւնը լինի 16^0—18^0 R. եթէ ջերմաչափ չը լինի պէտք է այդ դիպուածում այսպէս դատել—չերամատունը մտնելիս սաստիկ ամարային տաքութիւն պիտի զգալ: Տաք պահելու համար պէտք է վառարան վառել:

Շերամները այդ պայմանների մէջ շատ արագ կերպով մեծանում են և լաւ ախորժակով ուտում են, բայց մի 4—5 օրից յետոյ նրանց գոյնը սկսում փայլել, շարժուածքը դանդաղանում է և վերջոյ դադարում են ուտելուց և հանգիստ մի տեղ կանգնում են գլուխները վեր բարձրացրած: Նրանք քնած են և դա առաջին քունն է: Մի ամբողջ օր (24 ժամ) այդպէս մնալուց յետոյ նորից սկսում են շարժվել, միայն այդ ժամանակ աւելի մեծ են և սպիտակադոյն: Նորից ագահաբար սկսում են տերև ուտել: Քնած ժամանակ պէտք է տերև չը տալ: Ձուից դուրս գալուց մինչև առաջին քունը անցած ժամանակամիջոցը կոչվում է առաջին հասակ կամ առաջին շըրջան:

Քնից զարթնում է թէ չէ սկսում է դարձեալ նախկին ախորժակով ուտել, բայց անցնում է մի 3—4 օր նորից չերամը կորցնում է իր ախորժակը, դանդաղաշարժ է դառնում և նորից քնում է. դա երկրորդ քունն է, իսկ առաջին քնից մինչև երկրորդ քունը անցած ժամանակամիջոցը կոչվում է երկրորդ հասակ կամ երկրորդ շըջան: Երկրորդ հասակում նոյնպէս կտորած տերև պէտք է տալ, միայն մեծ մեծ: Այդ քունը նոյնպէս տեւում է 1 օր: Քնից զարթնում են և մի 5—6 օր տերև ուտելուց յետոյ նորից քնում են: Դա երրորդ քունն է և երրորդ հասակը: 6—7 օր անցնում է, չերամները քնում են չորրորդ անգամ, որը ամենաերկարն է, նա տեւում է մօտ 2 ամ-

տարէ պ. վանդերիկ, իսկ Ֆիդէսի դերը՝ տիկին Ֆլաշա։

—

Մեզ հաղորդում են, որ ս. Սարգիս եկեղեցու գաւթում, Քամոյենց եկեղեցու ծախսով կառավարվող օրիորդաց դպրոցը բոլորովին անխնամ դրութեան մէջ է գտնվում. մինչև այժմ ոչ հոգաբարձութիւն է ընտրված, ոչ խնամակալութիւն և դպրոցի ամբողջ կառավարութիւնը յանձնված է մի վարժուհու։

—

Պետերբուրգի և մի քանի ուրիշ նահանգների վանքերում հիմնվում են ապաստարաններ բոլորովին որբ երեխաների համար։

—

Արտասահմանի մի հայոց լրագիր, արտատպելով մեր լրագրից այն յօդուածները, որոնց մէջ խօսվում էր Կ. Պօլսի պատրիարքական թեկնածուների մասին, այն կարծիքն է յայտնում, որ ներկայումս ամենայարմար պատրիարքացուն Խրիմեան հայրիկն է։ Կատարելապէս համաձայն ենք այդ մտքի հետ։

—

Գիւղացիներին զանազան ա ր լ ա կ ա ն ն ե ր ի ց, մ ի ր զ ա ն ե ր ի ց և իրանց «ադվօկատ» անուանող մութ անձինքներից ազատելու համար, կառավարչական բարձր շրջաններում ենթադրութիւն կայ կազմակերպել յատկապէս գիւղական գործերի հ ա ւ ա տ ա ր մ ա տ ա ր ն ե ր ի ինստիտուտ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԼՐՏԵՍՆԵՐԻ ՊԱՏԻԺԸ

—

Ֆրանսիական կառավարութիւնը մի քանի ժամանակից ի վեր աշխատում է մի կերպ արգելել այն լրտեսների գործունէութիւնը, որոնք հաղորդելով թշնամի պետութեան երկրի ներքին քաղաքական և կառավարչական գաղտնիքները, վնասում են հայրենիքին։

Հանրապետական կառավարութիւնը, անկարող լինելով ուրիշ միջոցներով ոչնչացնել լրտեսների վտանգաւոր գործունէութիւնը, վերջապէս վճռեց խիստ միջոցների դիմել, և խիստ պատժի միջոցով սանձահարել այն մարդկանց, որոնք փողի համար վաճառում են իրանց անձը և կրում են լ ր տ ե ս և դ ա ւ ա ճ ա ն սոսկալի անունները։

Այս օրերս պատգամաւորների ժողովին ներկայացվեց մի նախագիծ, լրտեսներին պատժելու համար, զինուորական, ծովային և արդարադատութեան մինիստրների կողմից։ Նոր օրէնքը կրկնապատիկ աւելի խիստ է, քան այն օրէնքը, որը հրատարակված էր 1886 թւին։ Օրէնքով լրտեսութեան մէջ բռնվածը պատժվում էր բանտարկութեամբ 2-ից մինչև 5 տարի ժամանակով և դրամական տուգանքով՝ 1,000-ից մինչև 5,000 ֆրանկ։ Նոր օրէնքը այդ նոյն պատիժը պահպանում է պետական ծառայութեան մէջ չը գտնվող անձանց համար, իսկ պետական ծառայութեան մէջ գտնվողների և զինուորականների համար երկու անգամ խստացրած է պատիժը։

Բացի դրանից, նոր օրէնքը աւելի լայն է դրել լրտեսութեան սահմանները. այժմ լրտես կը համարվի և նա, ով որ բաց կանի պետական թղթերի այնպիսի գաղտնիքներ, որոնք վնաս կարող են բերել պետական ապահովութեան։ Պէտք է նկատել և այն, որ 1886 թւի օրէնքի մէջ «լրտես» բառը չը կար, և օրէնքը խուսափում էր այդ բառը գործածելուց, իսկ այժմ օրէնքի նախագծի մէջ պարզ կերպով մտցրած է «լրտես» բառը և դրա դէմ էլ ուղղված են որոշ և խիստ պատիժներ։

Լրտեսներին և դաւաճաններին ամենախիստ կերպով պատժելը,—սոսկ արդարութիւն է և ուրիշ ոչինչ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Իտալիայում լինում են բազմաթիւ ժողովներ, որոնց ժամանակ բողոքներ են յայտնվում երեքպետեան դաշնակցութեան դէմ։ Ժողովրդական կարծիքը պահանջում է, որ Իտալիան դուրս գայ այդ դաշնակցութիւնից։

—Սերբիական մի քանի լրագիրներ առաջարկում են, որ Սերբիան և Ցունաստանը դաշնակցութիւն կազմեն իրանց մէջ։

—Վիեննայից գրում են. «Ֆելդմարշալ Մոլտկէի յօբելեանին մասնակցելու առիթով այստեղ տեղի ունեցաւ մի միջնադէպ։ Քաղաքային դումայում առաջարկութիւն եղաւ ուղարկել Մոլտկէին շնորհաւորութիւն՝ քաղաքի կողմից։ Տարաձայնութիւններ պատահեցին. ազատամիտ-գերմանական կուսակցութիւնը մերժեց այդ առաջարկը։ Այժմ գերմանական լրագիրները աշխատում են ուրիշ կերպ բացատրել Մոլտկէին ուղղած այդ վիրաւորանքը, և ուզում են հաւատացնել, որ այդ վիրաւորանքը Մոլտկէին չէ ուղղած, այլ կուսակցական մի դէպք է»։

—Կ. Պօլսից գրում են, որ Բ. Դուռը ամեն ջանք գործ էր դնում, որ յունաց պատրիարքը եկեղեցիները փակել չը տայ։

—Աթէնքում ներկայումս մեծ շարժումներ կան առաջիկայ ընտրութիւնների պատճառով։ Ժողովուրդը ամբողջապէս զբաղված է այդ խնդրով. ամեն օր լինում են ցոյցեր և ժողովներ։

—Լօնդօնից հեռագրում են, որ այստեղ առաջ են եկել ծանր անկարգութիւններ։

—Կոմս Գարտէնաու, նախկին Բատտենբերգեան իշխանը, մտաւ աւստրիական զինուորական ծառայութիւնը։

—Բերլինից հեռագրում են, որ Շպանդաուի մէջ պատրաստում են այժմ բրօնզեայ թնդանօթներ։ Այդ տեսակ թնդանօթներ օրական մօտ 50 հատ են պատրաստում։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Էտնայի չորս կողմը գտնվող գիւղերի բնակիչները, թողնելով իրանց տները՝ փախչում են։ Սպասում են, որ շուտով հրաբուխի ժայթքումն կը լինի։

***

Բոստոնում, մի քանի թաղերում, տրօտուարների մօտ կանգնեցրած են սիւներ, հետևեալ մակագրութեամբ՝ «գցեցէք այս անցքի մէջ մի դրամ և ես կը պահեմ ձեր ձին»։ Ձիաւորն իջնում է ձիուց, և անցքի մէջ գցում է փողը։ Անմիջապէս դուրս են պրծնում երկու երկաթէ ձեռքեր և բռնում են ձիու սանձը։ Վերադառնալով ձիաւորը պէտք է նոյնքան փող գցի, որպէս զի երկաթէ ձեռքը բաց թողնի ձին։

***

Կենեյում այս օրերս մի նշանաւոր տան աղջիկ, փողոցում, օր ցերեկով ատրճանակ արձակեց իր սիրած երիտասարդի վրա այն պատճառով, որ նա հրաժարվել է ամուսնանալ իր հետ՝ արատաւորելով իր անունը։ Մահամերձ վիրաւորված պարոնը, երբ տեսաւ, որ աղջիկը յարձակվեց իր վրա, որպէս զի կատարելապէս մեռցնի, իր կողմից ատրճանակ արձակեց աղջկայ վրա, և ինքն մեռաւ։ Աղջիկն էլ ծանր կերպով վիրաւորված է։

***

Թուղթը նոր գործածութիւն է գտել.—նրանով լցնում են բարձերը։ Բարակ կտրտած թղթով լցրած բարձերը շատ հով են պահում, և սկսել են գործածվել հիւանդանոցներում։ Միայն լրագիրների թղթերը լաւ չէ գործ ածել, որովհետև նրանցից տպարանական մուրի հոտ է գալիս։

***

Բերլինում այս օրերս տեղի ունեցաւ մի ներկայացում, հոգեկան հիւանդների համար։ Խաղում էին խելագարները։ Դրանցից մի քանիսը ընծաներ ստացան իրանց խաղի համար։ Ներկայացումից յետոյ խելագար-դերասաններին ընթրիք տուեցին։

***

«Prairie-Journal» լրագրում տպագրված է հետևեալ յայտարարութիւնը. «Հիւսիսային Ամերիկայի հնդիկ ցեղի գլխաւորը առաջարկում է 1,000 ձի այն սպիտակամորթ մարդուն, որը կը ցանկանայ ամուսնանալ նրա 18 տարեկան աղջկայ հետ։ փեսացուն պիտի ունենայ լաւ յանձնարարականներ։ փեսան պէտք է բնակութիւն հաստատի հնդիկների երկրի մէջ և պէտք է իմանայ երկրագործութիւնը, որը պիտի ուսուցանի հնդիկներին։ Ձիաներն արժեն մինչև 80,000 դօլլար։ Ջահել հնդկուհին միջին հասակի է, դէմքի կանոնաւոր գծագրութեամբ, սև աչքերով, և շատ լաւ մազեր ունի։ Նա վայելուչ է և սիրուն»։

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 հոկտեմբերի։ Պետական կալուածների մինիստրը վերադարձաւ Պետերբուրգ։ Լրագիրները հաղորդում են, որ ս. սինօդին կից հիմնված է մի յանձնաժողով, որը պէտք է մշակի այն միջոցների ընդհանուր նախագիծը, որոնցով կարելի է կռւել արբեցողութեան և աղքատութեան դէմ։—Պետական խորհրդի քննութեան ներկայացրած է մի առաջարկութիւն՝ հիմնելու արտաքին առևտրին վերաբերեալ մի առանձին մասնաժողով։

ԲԵԼԳՐԱԴ, 19 հոկտեմբերի։ Միլանի և կառավարութեան մէջ կայացաւ համաձայնութիւն.—Միլանը գրաւոր կերպով պարտաւորվում է չը խառնվել քաղաքականութեան մէջ։

ՈՒԶՈՒՆ-ԱԴԱ, 20 հոկտեմբերի։ Բրդագործների ֆրանսիական ընկերութիւնը գնեց 100,000 պուդ միջին-ասիական բուրդ։

ՎԱՐՇԱՎԱ, 20 հոկտեմբերի։ Իշխանութիւնը վճռական միջոցներ ձեռք առաւ Բրազիլիա գաղթելու դէմ։ Նորերս 100 մարդ կարողացան սահմանն անցնել։

ՄՕՍԿՎԱ, 20 հոկտեմբերի։ Դատաստանական պալատը դատապարտեց՝ երդուեալ հաւատարմատարի օգնական Կօպօլեվին և ուսանող Նիկօլաեվսկուն, օկօլօդօչնի նադզիրատել Գօջելլօյին չարչարելու համար, Տօբօլսկի նահանգը աքսորելու և գրագիր Նեվիադօվսկուն երեք տարով ուղղիչ բաժինը յանձնել։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 հոկտեմբերի։ Ենթադրութիւն կայ 1891 թւի վերջին կէսում հարաւային քաղաքներից մէկում, հաւանորէն Խարկօվում կայացնել բրդեղէնի գործարանատէրերի և բրդագործների ժողով։—Ռուսաց ապրանքները Ֆրանսիայում վաճառելու համար Պարիզում կազմվող ընկերութիւնը ենթադրում է բանալ գործակալութիւններ Պետերբուրգում, Մոսկվայում, Օդէսայում և մի քանի ուրիշ առևտրական կենտրոններում։—Պոլտավայի, Խարկօվի, Խերսոնի, Նովգորոդի, Վօլօգդի և Ուֆիմի նահանգների մի քանի տեղերում բացվում են գիւղատնտեսական, անասնապահութեան և կաթնատնտեսութեան դպրոցներ։—Նոյեմբերին կայանալու է Մոսկվայում ալիւրաղացների երկրորդ ժողովը։

ՏՐԻԵՍՏ, 20 հոկտեմբերի։ Այսօր այստեղ հասան «Владимiръ Мономахъ» և «Память Азова» զինուորական նաւերը։

ՎԻԵՆՆԱ, 20 հոկտեմբերի։ Այստեղի թղթակցութիւններից մէկը հաղորդում է, որ Հօֆբուրգում պատրաստվում է բնակարան թագաժառանգ Ցեսարեվիչի համար, և որ ի պատիւ Օգոստափառ հիւրի Շէնբրուննում տեղի կունենայ հանդիսաւոր ճաշ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 21 հոկտեմբերի։ Կառավարութեան քննութեան ներկայացրած է ռուս-ֆրանսիական ընկերութեան կանոնադրութեան նախագիծ, որը պիտի զբաղվի Ռուսաստանից Ֆրանսիա ոչխարի միս ներմուծելով՝ սեփական նաւերով, որոնք կերթևեկեն Լիբավայից Հավր։ Ընկերութեան հիմնական դրամագլուխն է 3 միլիօն րուբլի։—«День» լրագիրը հաստատում է, որ մինիստրների մասնաժողովը այն կարծիքն է յայտնել, որ պէտք է հիմնել երկրագործական մինիստրութիւն և որ այժմ հերթը պետական խորհրդինն է, որը իր կարծիքը կարող է յայտնել մինչև առաջիկայ ծննդեան տօները։

ԼԻՒԿՍԵՆԲՈՒՐԳ, 21 հոկտեմբերի։ Այսօր խորհուրդը երկրորդ անգամ գումարվեց՝ խորհրդակցե-

---

բողջ օր։ Ամեն մի քնից զարթելիս կաշին փոխում են, այդ նկատելի է մանաւանդ վերջին քնից յետոյ։ Երրորդ քնից յետոյ շերամները այնքան մեծացած են լինում, որ կարող են ամբողջ տերևներ ուտել, ուստի այդ ժամանակից սկսած կամ պէտք է տերևները ամբողջ ցցել և կամ շուերով տալ։

Չորրորդ քնից յետոյ շատ մեծանում և շատ էլ ուտում են. 10—12 օր տերև են ուտում և ապա սկսում են ախորժակը կորցնել և այս ու այն կողմն ընկած թափառել ու մի երկու օրից յետոյ նիհարանում, դեղնում ու թափանցիկանում են և երբ մի յարմարաւոր անկիւն են գտնում՝ սկսում են բերնից թողած ծորով ապագայ բոժոժի ցանցը կազմել։

Երրորդ քնից յետոյ պէտք է օրը 4 անգամ կերակրել և շատ շատ տալ, որպէս զի շերամները սոված չը մնան, հակառակ դիպուածում նրանք մանր բոժոժ կը տան, որը մեծ կորուստ է։

Կրկնում ենք որ պէտք է տալ մաքուր տերև. թաց տերև չը պէտք է քաղել, իսկ եթէ տերևը թաց է՝ փռել մինչև որ չորանայ։

Քանի շերամները փոքր են, պէտք է տալ ջրաթութի տերև, իսկ առաջին կամ երկրորդ քնից յետոյ կարելի է ազատ կերպով պատուաստած թթի տերևով կերակրել։

8) Ա զ ա տ տ ե ղ տ ա լ ը։

Քանի գնում շերամները մեծանում են, ուրեմն և նրանց հասակի համեմատ էլ պէտք է նրանց տեղ տալ, հետևապէս քանի շերամները մեծանում են, տեղը պէտք է ընդարձակել։ Մանաւանդ փոքր հասակում տեղերը շատ ազատ պէտք է լինեն։ Եթէ փոքր ժամանակ շատ ազատ պահել, մեծ հասակում նրանք կարող են և խիտ լինել։ Մի մասխալ լաւ քնած սերմից ստացած շերամներին առաջին հասակում, այսինքն մինչև առաջին անգամ քնելը, պէտք է պահել $1^1/_2$—2 քառակուսի արշինի վրա, երկրորդ հասակում 2—4 քառակ. արշինի վրա, երրորդ հասակում 4—6 քառակ. արշինի վրա, չորրորդ հասակում 6—8 քառակ. արշինի վրա, և հինգերորդ հասակում 10—16 քառակ. արշինի վրա։

9) Շ ե ր ա մ ը մ ա ք ր ե լ ը և տ ե ղ ա փ ո խ ե լ ը։

Շերամները իրանց առջև գցած տերևը ամբողջապէս չեն ուտում և երբ նոր տերև են գտնում՝ խկոյն հինը թողնում նորի վրա են բարձրանում, այդպիսով հին տերևներից և նրանց մնացորդներից մի շերտ է կազմվում (դոշակ), որը եթէ շատ մնայ՝ կը հոտի և սաստիկ վատ հոտ կը տարածի, իսկ այդ հոտը ապականում է օդը և միանգամայն վտառողջ է դարձնում շերամների շնչառութեան համար։ Դրանից պարզ հետևում է, որ պէտք է շերամների տակը մաքրել։

Տակը մաքրելու համար նախ և առաջ պէտք է շերամների տեղը փոխել, իսկ շերամների տեղը փոխելը կարելի է կատարել հետևեալ միջոցներով։ Սովորական գործադրվող միջոցը հետևեալն է։ Ցանցեր են դնում շերամների վրա, որոնք անմիջապէս բարձրանում են տերևների վրա, թողնելով իրանց հին տերևը։ Ցանցը վերցնում են և տանում այնտեղ, որտեղ կամենում են շերամներին տեղափոխել։ Ի հարկէ բոլոր շերամները միանգամից չեն բարձրանում, մնացորդներ են լինում. երկրորդ անգամ ցանցեր են դնում և նոյն ձևով են վարվում։ Լաւ կը լինի ամեն մի անգամ վերցրածը առանձին պահել։ Եթէ էլի շերամներ կան հին դոշակի վրա, կարելի է երրորդ անգամ էլ հաւաքել, իսկ եթէ շատ քիչ են և նուազ՝ պէտք է դէն ձգել։

Մեծ քանակութեամբ պահելիս այդ միջոցը անյարմար է և շատ ժամանակ կը խլի։ Աշխատանքը հեշտացնելու համար գործ են ածում ծակեր ունեցող հաստ թղթեր և կամ ցանցեր, որոնք նայելով շերամների հասակին մեծ և փոքր են լինում։

Ծակեր ունեցող հաստ թղթի թերթը փռում են շերամների վրա, ապա երեսից շաղ են տալիս տերևը։ Շերամները ծակերից անցնում են, բարձրանում են թղթի վրա շաղ տուած տերևի վրա։ Երբ բաւականաչափ որդներ կան թղթի վրա, թուղթը զգուշութեամբ վերցնում, տեղափոխում են։ Այդպէս և վարվում են մնացած շերամների հետ։ Թելից հիւսած ցանցերը նոյն կերպ են գործադրվում։

Պէտք է որքան կարելի է շուտ շուտ տեղափոխել։ Երբ բոլոր շերամները մի տեղից տեղափոխվել են, տակերը զգուշութեամբ, առանց թոզ (փոշի) բարձրացնելու պէտք է դուրս տանել և շերամատնից հեռու ձգել։ Տակերը պէտք է փոխել գոնէ ամեն մի քնից յետոյ։ Քնից զարթելու ժամանակը ամենայարմարն է, որովհետև շուտ զարթողներին առանձին կարելի է վերցնել, իսկ ուշ զարթողներին առանձին, որով աւելի առողջակազմներին կարելի է բաժանել թոյլերից։

10) Շ ե ր ա մ ն ե ր ի հ ա ս ա կ ի հ ա ւ ա ս ա ր ո ւ թ ի ւ ն ը։

Պէտք է շատ մեծ ուշադրութիւն դարձնել շերամների հասակի հաւասարութեան վրա և պէտք է միշտ աշխատել, որ նոյն տեղում միշտ միմեանց հաւասար շերամներ լինեն։ Այդպիսով գործը շատ կը հեշտանայ։ Եթէ ընդհակառակը շերամները մեծ ու փոքր են, նրանք միաժամանակ չեն քնի և ոչ էլ միաժամանակ կը զարթնեն։ Աւելի աչխոյժները կը քնեն աւելի շուտ. երբ նրանք քնած են, տերև չը պէտք է տալ, բայց որովհետև կան և արթունները, նրանց համար պէտք է տերև գցել, որոնք տակովն են անում քնած շերամներին, որոնք կարող են աւելի ուշ զարթնել և վնասվել։ Զարթնելուս նոյն անյարմարութիւնը կը կրկնվի։

(Կը շարունակվի)

լու համար։ Վճիռը գաղտնի է պահվում։ Լուրերին նայելով՝ որոշված է, որ Նստաշրջանը կը բացվի խնամակալի ձեռքով։ Նասաուի դուքսը կը գայ այստեղ Նոյեմբերի 5-ին։

ՍՕՖԻԱ, 21 Հոկտեմբերի։ Զինուորական մինիստր Մուտկուրով գնում է Պարիզ՝ խորհրդակցելու համար բժիշկների հետ։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ.

Հոկտեմբերի 19-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ. . .	81 ր.	80 կ.	
Բերլինի վրա 100 մարկ — . . .	40 »	10	»
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . . .	32 »	50	»
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	60	»
Մաքսային կուպօններ — . . .	132 »	—	»
Արծաթ — — — . . .	1	10	»
Բորսային դիսկօնտներ — . . .	5 և	6½%	»
Պետ. բանկի 5% տոմս 1-ին շրջանի.	102 »	25	»
— — — — 2-րդ —	101 »	25	»
— — — — 3-րդ —	101 »	62	»
— — — — 4-րդ —	101 »	25	»
— — — — 5-րդ —	101 »	25	»
— — — — 6-րդ —	101 »	25	»
6% ոսկեայ փոխառութիւն	142 »	50	»
4% ոսկեայ րէնտա	— »	—	»
Արևելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	101 »	50	»
—_— — — 2-րդ —	101 »	62	»
— — — — 3-րդ —	103 »	37	»
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	230 »	—	»
— — երկրորդ —	211 »	75	»
— — երրորդ ազն. կալ. բ.	210 »	50	»
Պետական. երկաթուղային րէնտա .	102 »	—	»
5½% րէնտա	103 »	87	»
4% ներքին փոխառութիւն	88 »	—	»
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	100 »	50	»
4% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի. .	105 »	—	»
4½% գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	— »	—	»
— — — թղթադ.	99 »	12	»
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ . ընկերութեան օբլիգացիները. .	97 »	87	»
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	96 »	—	»
Օդէսայի — — .	96 »	87	»
Թիֆլիսի — — .	— »	—	»
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	—	»
— — Քութայիսի — — .	— »	—	»

Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը թոյլ է։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

Հոկտեմբերի 18-ին, հինգշաբթի օրը, Բաթումում վախճանվեց Բաթումի հեռագրատան ֆրանսիական բաժնի պաշտօնեայ ՊԵՏՐՈՍ ԷՖԷՆԴԻ ԹՈՒԽՄԱՆ ՃԵՐՐԱՀԵԱՆ։ Այդ մասին, ես, հանգուցեալի վշտացեալ այրիս, յայտնում եմ նրա բարեկամներին և ծանօթներին։ Մի և նոյն ժամանակ պարտք կը համարիմ շնորհակալութիւն յայտնել նրանց, որոնք փութացին յայտնել ինձ իրանց ցաւակցութիւնը հանգուցեալի մահվան առիթով։

Բաթում. հոկտ. 20.

Այրի Դալեթա Թուխման Ճերրահեան

1—1

Միայն ֆաբրիկային այդ մարկա կրելով, վաւէր է համարվում.

Huste-Nicht

Gerichtl. geschützt

ՄԻ՜ ՀԱԶԻՐ

Մեղրից և խոտերից պատրաստված մալց-էկստրակտ և կօնֆէտներ

Լ. Գ. ՊԵՏՇ ԵՒ ԸՆԿ. ԲՐԷՍԼԱՈՒԻ ՄԷՋ։

Քիմիական վերլուծութեամբ և բժշկական փորձերով ապացուցված է, որ այդ պրէպարատները չեն պարունակում առողջութեան համար որ և է վնասակար բաղադրութիւններ, և այդ պատճառով նրանց ներմուծումը Ռուսաստան և նրանց այդտեղ ծախելը թոյլատրված է։

ԳԻՆԸ. շիշը 1 ր. 25 կ. և 2 ր. 40 կ. կօնֆէտները 30—50 կոպ.։

Գլխաւոր պահեստ Ռուսաստանում
Վ. ԱՈՒՐԻԽԻ մօտ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ, Կօլօկօլնայա 18/19

Վաճառվում է Ռուսաստանի բոլոր դեղագործարաններում և դեղատներում։

1—16 (ամսի 1 և 15)

Լոյս տեսաւ
Սամուէլ Սմայլս
ԻՆՔՆՕԳՆՈՒԹԻՒՆ
Գերմաներէնից թարգմանեց փ. Վարդանեան։
Գինն է 1 ր. 50 կ.։

—

Նոյն թարգմանչի հրատարակութեամբ լոյս են տեսել՝

1. Ֆ. Շմիտթ, Ֆրանկլին, 2 տիպ. — ր. 40 կ.
2. » Վաշինգտօն » — » 60 »
3. » Իլիական, պատկեր. 1 » — »
4. » Ոդիսական » 1 » 20 »
5. Սմայլս, Բնաւորութիւն. . . . . 1 » 50 »
6. Ամիչիս, Սիրտ . . . . 1 » — »
7. » Ապէնիններից մինչև Անդերը — » 20 »
8. Արևելեան վիպաշխարհ, Ա. . . — » 20 »
9. Շիլլեր, Աւազակներ, ողբերգ. . — » 50 »

—

Ճանապարհածախսը թարգմանչի վրա է։ Վաճառվում են թարգմանչի մօտ՝ Тифлисъ, Маріино-Ананoвское училище. Նոյնպէս և Թիֆլիսի, Բագուի և Երևանի գրավաճառանոցներում։

—

Մամուլի տակ է՝ Ֆ. Շմիդթի, Խորամանկ աղուէսը։

3—3

Լոյս տեսաւ
ժողովրդական ընթերցանութեան համար
„ՊՍՏԻԿ Է ԲԱՅՑ ՁՍՏԻԿ Է“։
Վ. Լունկևիչի
Գինը 5 կոպէկ։
Ծախվում է գրավաճառանոցներում։

Բօրժօմից վերադարձած նախկին պալատական վարժուհի Վ. ԴՈՒՆԻՆ-ԲԱՐԿՕՎՍԿԱՅԱ սովորեցնում է մինչև 40 ՊԱՐԵՐ և մասնաւորապէս մ ա զ ու ր կ ա. հասցէն՝ Լաբօրատօրնայա փողոց, 1 մաս № 57.

6—6

Տպագրութեան համար բոլորովին պատրաստ են և առաջիկայ 1891 թուին լոյս կը տեսնեն իմ թարգմանած հետևեալ 5 գրքերը. 1) „Փ ա ր ա ւ օ ն ի ա ղ ջ ի կ“ պատմական վէպ Գ. Է բ է ր ս ի (պատկերազարդ), 2) „Ի շ խ ա ն ն ո ւ ա ղ ք ա տ ը“ պատմական վէպ Մ ա ր կ Տ վ է ն ի (պատկերազարդ), 3) „Ա մ ե ր ի կ ա յ ի գ ի ւ տ ը“ հեղ. Լ ե ա մ է Ֆ լ ե օ ր ի (պատկերազարդ), 4) Ա ն դ է ր ս է ն՝ „Ի ն չ է ր պ ա տ մ ո ւ մ լ ո ւ ս ի ն ը“ 25 մանկական վէպիկ.) 5) Օ բ է ր լ է յ ն ի կ ե ա ն ք ն ու գ ո ր ծ ե ր ը։

Թիֆլիսում բաժանորդագրութիւնն ընդունվում է „Կենդրոնական“ գրավաճառանոցում և թարգմանչի մօտ՝ Ներսիսեան դպրոցում։ Բաժանորդագինն է 3 րուբլի։ Տպագրութիւնից յետոյ 4 րուբլի։

Հայ ընթերցող հասարակութեան ձեռնտուութեամբ վերջին 10 տարվան ընթացքում հրատարակվել են և ուղարկվել բաժանորդներին թարգմանչի աշխատութիւններից՝ 1) „Մտաւոր, բարոյական և ֆիզիկական ինքնակրթութիւն“ պրօֆէսօր Գ. Ս. Բլէկկի. 2) „Մայրական դաստիարակութիւն ժ. Ռամբօսսոնի“։ 3) „Կնոջ կոչումն ու դաստիարակութիւնը“ Լուիզա Բիւխների“։ 4) Բնաւորութեան կրթութիւնը“ պրօֆ. Ա. Գաբրիէլի և այլն։

Գրիգոր Շահբուդաղեան 2—3

ЕЖЕДНЕВНО БЕЛЛЕТРИСТИЧЕСКІЕ ФЕЛЬЕТОНЫ.

Изданія годъ девятый

„НОВОСТИ ДНЯ“

ЕЖЕДНЕВНАЯ ГАЗЕТА

СЪ ПОРТРЕТАМИ ГОСУДАРСТВЕННЫХЪ И ОБЩЕСТВЕННЫХЪ ДѢЯТЕЛЕЙ

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА

1г8о9дъ1

Развитіе газеты «Нов. Дня» всегда шло рука объ руку съ возрастающимъ успѣхомъ газеты. За послѣднее время въ этомъ смыслѣ сдѣлано весьма много. Размѣръ газеты значительно увеличенъ противъ прежняго, причемъ подписная цѣна осталась безъ измѣненія. Въ общемъ, всесторонняя полнота содержанія и богатство беллетристическаго матеріала, помѣщаемаго въ «Новостяхъ Дня», дѣлаютъ газету одинаково интересной, какъ для столичныхъ, такъ и для провинціальныхъ читателей. Въ настоящее время редакція, кромѣ того, озаботилась приглашеніемъ спеціальныхъ корреспондентовъ въ Петербургѣ и въ большинствѣ провинціальныхъ городовъ, съ цѣлью дать читателямъ своевременныя и полныя свѣдѣнія о важнѣйшихъ фактахъ законодательной хроники и общественной жизни. Съ этою же цѣлью редакція, въ дополненіе къ телеграммамъ «Сѣвернаго телеграфн. агентства», ввела отдѣлъ собственныхъ телеграфныхъ сообщеній.

За истекшее время помѣщено множество портретовъ Высочайшихъ Особъ, государственныхъ и общественныхъ дѣятелей, писателей, композиторовъ и музыкантовъ, ученыхъ, артистовъ и проч.

Между прочимъ, изъ беллетристическихъ произведеній помѣщены были слѣдующіе романы, повѣсти и разсказы:

«Драма на охотѣ» А. П. Чехонте. «Никифоръ Геркулесовъ и Вѣрный способъ», очерки П. М. Невѣжина. «Безприданница и Дама самъ-третей», романъ С. В. Голицына. «Въ лунную ночь» этюдъ И. Н. Ге. «Первый урокъ», повѣсть Ив. Н. Лодыженскаго. «На литературныхъ хлѣбахъ», очеркъ Вл. Ив. Немировича-Данченко. «Отецъ», ром. К. В. Назарьевой. «Въ заколдованномъ кругѣ», повѣсть Е. О. Дубровиной. «Ирина Калугина», романъ А. И. Лемана и мн. другихъ. Изъ переводныхъ: «Сафо», романъ Альфонса Доде. «Прелести жизни». романъ Эмиля Зола. «Фальшивый монетчикъ», пов. А. Дюма. «Изъ окна въ окно», новелла Захеръ-Мазоха. «Дѣло Греллу», романъ Поля Бурже и мн. друг.

Въ 1891 году также будетъ помѣщено нѣсколько боллетристическихъ произведеній извѣстныхъ писателей.

Къ свѣдѣнію публикующихъ; «НОВОСТИ ДНЯ» печатаются въ большомъ количествѣ экземпл., при чемъ кругъ читателей постепенно расширяется. Публикація, которая вообще есть двигатель торговли, вполнѣ достигаетъ, такимъ образомъ, своей цѣли, такъ какъ останавливаетъ на себя вниманіе большаго контингента читателей изъ различныхъ общественныхъ слоевъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА НА 1891 Г.

На	12 м.	11 м.	10 м.	9 м.	8 м.	7 м.	6 м.	5 м.	4 м.	3 м.	2 м.	1 м.
	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.	р. к.
Съ дост. въ Москвѣ .	8 —	7 50	7 —	6 50	6 —	5 50	5 —	4 50	3 70	2 90	1 90	1 —
Съ перес. въ города .	9 —	8 50	8 —	7 —	6 50	6 —	5 50	5 —	4 —	3 —	2 —	1 —
Съ перес. за границу .	13 —	12 90	12 —	10 90	9 70	8 80	7 90	6 70	5 60	4 70	3 —	1 60

Объявленія.—25 к. за строку на первой страницѣ и 12 к. на послѣдней; стороннія соощенія въ концѣ текста газеты—50 коп. за строку.

Для иногородныхъ годовыхъ подписчиковъ допускается разсрочка.

по 3 руб.

въ три взноса: первый—при подпискѣ, второй взносъ—къ 1 апрѣля и послѣдній—къ 1 іюля.

Адресъ: **Москва, Мясницкая, д. Сытова, контора газ. «Новости Дня».**

1—3

Ред.-изд. **А. Я. Липскеровъ.**

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Շոգենաւերի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ դէպի ԲԱԹՈՒՄ, չորեքշաբթի օրերը, երկուշաբաթը մի անգամ, չորեքշաբթի 4/16 ապրիլից սկսած

ԵՒ ՓՈԽԱԴԱՐՁ

Բաթումից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսօն, և Կ. Պօլիս։

ԲԱԹՈՒՄԻՑ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ

Հինգշաբթի, 11/23 հոկտեմբերի	շոգենաւ	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ԲՕՇԷԼ
— 25 հոկտեմբերի (6 նոյեմբերի)	—	ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ	—	ԺԻՐՈՒԷՆ
— 8/20 նոյեմբերի	—	ԱՆԱՏՕԼԻԱ	—	ԳԱՐՐԻԿ.
— 22 նոյեմբերի (4 դեկտեմբերի)	—	ՍԻՐԿԱՍԻ	—	ԲՕՇԷԼ

Տօմսակները ուղղակի երթևեկութեան Բաթումից դէպի Պարիզ իոկական գնից պակսեցվում է։

Տեղեկութիւնների համար ճանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճեն դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ պ. Վիկտոր դ'ԱՐՆՕՒՆ, Միջին-փողոցում, նախկին գեներալ Տէր-Ասատուրօվի տանը։

8—10 (ե. և շ.)

ՁԵՒԻ ԵՒ ՏԱՐԱԶԻ ԴՊՐՈՑ

Սպիտակեղէնի, կորսետների և շրջազգեստների երկու սեռի մարդկանց համար։ Դրա հետ միասին աւանդում է ձևի ա մ բ ո ղ ջ կուրսը, այլ և մի-մի հատ, հետևելով Պարիզի ամենավերջին մեթօդին։ Միքայէլեան փողոց. Դէյկարխանով։

2—2

Յանկանալով մեծացնել
ԿՕՐՍԵՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ
փնտռում եմ ԸՆԿԵՐԱԿԻՑ, կամ ընկերակցութիւն։ Միքայէլեան փողոց, Դէյկարխանով։

2—2

Дозволено цензурою, Тифлисъ 22 Октября 1890 г.

Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовск. ул. д. каз.